

Samhälle och
Socialt Utbud

SOS *Aktuellt*

Tidningen som för den finlandssvenska handikappades talan och granskar det sociala utbudet | ISSN 1795-410X | Prenumerera för 12€ | 3/2013 | September

T-shirts för barn och babybodyn hjälper utsatta barn i Colombia.

SOS Aktuellt åkte till modeveckan i Köpenhamn och hittade de barmhärtiga samariterna inom den danska modevärlden samt minglade med danska prinsessan Mary.

sidan 15

Innehåll

SOSAktuellt

Adress:
Apollogatan 15 A 7,
00100 Helsingfors

Telefon:
044 555 4388

Ansvarig utgivare:
Finlands Svenska
handikappförbund
09 496 446

Ansvarig redaktör:
Anna Caldén
Ordförande för Finlands
Svenska Handikappförbund

Redaktionschef:
Daniela Andersson
044 555 4388
daniela.andersson@
kolumbus.fi

Medarbetare
Tom Sörhannus
Christina Lång
Thomas Rosenberg
Helena Forsgård
Malin Johansson

Layout
Erkki Tuomi / Neodesign

Tryckeri
KSF Media Ab
ISSN 1795-410X

**Artiklar, feedback,
insändare**
daniela.andersson@kolumbus.fi

Övrig e-post, vill du
ha tidigare utgivna
nummer?
ulf.gustafsson@kolumbus.fi

www.sosaktuellt.fi

s.2-3

LEDARE
**Barnen och ungdomarna
är framtiden**
Emma-Lena Lybäck

REDAKTÖRENS ORD
De goda modeidioterna
Daniela Andersson

s.4-5

**Det blir inga underverk på fem
år men nog en början**
Daniela Andersson

NOTERAT
**Åhman hedersordförande i ny
taltidningförening**

Juristens kolumn
Ulrika Krook

NOTERAT
Kom i kapp hösten 2013

s.6-7

**SOS Aktuells artikel väckte VR!
Den vilseledande inva-symbolen
på lokaltågen är nu borta**
Daniela Andersson

**BlindSquare fortsätter att erövra
världen**
Daniela Andersson

NOTERAT
**DUV Vingen informerar:
Dagsverksamhet 50+**

Stefan Mutanen vet allt
Daniela Andersson

s.8-9

**Från cirkus till dans på
äldreboenden**
Helena Forsgård

**Gruppteraplay på Folkhälsan
dagem Fyrklövern i Pargas**
Malin Johansson

s.10-11

**Forskar i funktionshindrades
delaktighet**
Tom Sörhannus

En idéspruta utan like!
Danielan Andersson

s.12-13

**Familjestöd – en mänsklig
rättighet**
Christina Lång

FDUV:s it-läger var en succé!
Carina Frondén

NOTERAT
**Hitta din identitet, styrka och
kraft med SAMS i Tammerfors**

s.14-15

Smycken med mening
Daniela Andersson

Fashion is for idiots, like us
Daniela Andersson

NOTERAT
**FSK:n projekt DelSam II
tar fart**

NOTERAT
**Ilse Julkunen utnämnd till
den permanenta professuren i
praktikforskning**

s.16

Händelsekalendern 2013

**Vill du annonsera
i SOS Aktuellt?**

Priser 2013
Helsidesannonser: 600 euro
Halvsida: 300 euro
¼ sida: 150 euro

Vill du ha annons i annat
format? Tag kontakt så
anpassar vi priset till din
annonsstorlek!
Medie-kort finns på
www.sosaktuellt.fi

Kontakta:
Annonsansvarig:
Daniela Andersson,
044 555 4388,
daniela.andersson@kolumbus.fi

Utgivning och prenumerationer 2013

Deadlines SOS Aktuellt hösten 2013

Nummer 4. Deadline den 8 oktober,
tidningen utkommer vecka 42.

Nummer 5. Deadline den 26 november,
tidningen utkommer vecka 49.

Fortlöpande årsprenumeration för papperstidningen: 12 euro. Tidsbestämd årsprenumeration: 14 euro. Lösnummer: 3,50 styck. Vid lösnrumsbeställning fakturerar vi 1,50 euro i hanteringsavgift. Utrikesporto: 5 eur (Europa), 10 eur (Övriga världen). Tillgängligt format för synskadade (rtf-format, tidningen kommer i e-posten) kostar endast 7 euro/år.

1. Beställ via internet.

Fyll i prenumerationsblanketten på
www.sosaktuellt.fi eller e-posta
pren@sosaktuellt.fi

**2. Eller ring 044 555 4388, eller
Handikappförbundet 0500 418 272**

LEDARE

Barnen och ungdomarna är framtiden

Jag föddes år 1987 och tillhör således en årgång som blivit väl undersökt. Detta är upprättades nämligen ett födelseregister över de 60000 barn som föddes under året i Finland. Alla dessa barn har följts upp ända från fostertiden fram till slutet av år 2008 i en undersökning. Vi som tillhör årgången var barn under 1990-talet då arbetslösheten steg drastiskt och många barn växte upp i familjer med en arbetslös förälder.

Undersökningen visar bland annat att växa upp i en familj med ekonomiska problem påverkar ens välbefinnande och kan till och med leda till psykiska problem senare i livet. Dessutom verkar det som att avsaknad av utbildning, psykiska problem och ekonomiska problem går hand i hand och förekommer hos samma personer. Undersökningen visar att av personer födda 1987 saknar 16 procent av åldersklassen en examen efter grundskolan och 23 procent har i något skede varit tvungna att ansöka om utkomststöd. Deras barn löper i sin tur risk för att växa upp i en familj med ekonomiska problem och bli marginaliserade. Hur kan vi idag förhindra att

marginaliseringen går i arv till ännu en generation?

"Viisailla valinnoilla tulevaisuuteen" var temat för årets Sosiaali- ja terveysturvan päivät som gick av stapeln i Seinäjoki 14-15 augusti. Hur vi ska skapa ett socialt hållbart Finland gick som en röd tråd genom programmet. Professor Joakim Palme pratade till exempel om sustainable development och nämnde Gro Harlem Brundtlands definition på hållbar utveckling: "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". I sociala termer innebär detta att vi bör fatta goda beslut som leder till hälsa och välmående för framtida generationer. Vilka beslut är det som ska fattas och vilka satsningar behövs? Vad behöver vi för att skapa ett hållbart samhälle?

Hur vi kan öka jämlikheten diskuterades bland annat under dagarna. I dagens läge finns det en ojämlikhet beroende på var i landet man bor och hur tillgången till service ser ut på boendestaden. Mer resurser och åtgärder för att öka jämlikheten från födseln krävs så att alla barn får en chans att börja från samma startpunkt. Barnen och ungdomarna

är framtiden. Vi behöver en stor satsning för att hjälpa unga som står utanför både arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Det har gjorts en del försök som har skrapat på ytan men det behövs en större satsning där många aktörer samarbetar.

Det lyftes också fram att människor idag klarar av att ta ansvar både för sig själva och för andras välmående, det är intresset för frivilligarbete ett bevis för, men det finns fortfarande människor som riskerar att bli utanför. Hur kan vi nå dem? De som använder tjänsterna borde lyftas fram mer. Alla beslutsfattare känner säkert till att det finns människor som har det sämre ställt men kan inte sätta sig in i deras situation helt och hållet eftersom de inte själva varit där. Dessa människor måste i större grad tas med i beslutsfattandet. Vi behöver fler synvinklar i beslutsfattandet.

Framför allt behöver vi rätt investeringar på rätt ställen i rätt tid. Det är ingen lätt uppgift för våra beslutsfattare att pricka rätt på alla punkter. Kommunens beslutsfattare kommer i kläm mellan den pressade ekonomin och de växande behoven. Den offentliga sektorns tjänster måste utvecklas och pressen leder till

kortsiktiga ekonomiska beslut. Både socialt och ekonomiskt hållbara beslut krävs för att göra kommunerna framgångsrika. Vi måste bli bättre på att tänka mer långsiktigt och att se helheten, och vi måste ta till åtgärder som stöder varandra och som tar oss närmare målet social hållbarhet och människors välmående idag och i framtiden.

I skrivande stund är partiledningarna mitt uppe i budgetförhandlingar. De förslag till strukturella reformer som bland annat påverkar barnfamiljer och studerande har fått kritik i massmedia. Det återstår att se exakt hur budgetpaketet ser ut, men förhoppningsvis har partiledarna haft både ekonomisk och social hållbarhet i tankarna under förhandlingarna och lyckas fatta goda beslut som inte slår emot de grupper i samhället som redan är utsatta.

**Emma-Lena
Lybäck, vik.
verksamhetsledare
Finlands Svenska
Socialförbund**

REDAKTÖRENS ORD

De goda modeidioterna

Superinspirerade kom min syster och jag tillbaka från modeveckan i Köpenhamn. Hur kan Köpenhamn vara så härligt? Ingen annan nordisk stad har den här inverkan på mig. Idéerna flödar, allt är möjligt och man känner sig till och med yngre, vackrare och smartare efter några dagar på andra sidan Öresundsbron.

Ta bara en så enkel sak som att ha en bageri- och kafékedja att heta Lagkagehuset. Det är ju genialt! Vi översatte det omedelbart till Borgärdialekt och då det blev ju "stoppkakuhuset" (fylldkakehuset, reds anmärkning) och det skrattet lever vi länge på. Trycken på t-shirten och babybodyn som ni ser på pårbilden är en lika genial idé. Intäkterna av barnkläderna går till utsatta barn i Colombia (läs mer på sidan 15). Budskapet med trycket, Fashion is for idiots, like us, är att våga sticka ut. Att inte skämmas för den du är, att inte flyta med strömmen, att inte vara som den stora gråa massan. Jag lånar reklambyråns Reputations text:

We're all slaves to fashion. We're all fucking idiots. Sometimes. Mary had a little lamb but like the rest of the flock it ended up at the slaughter house, only dead fish follow the stream blah, blah, blah. But true.

Mass uniformity will never get us noticed, admired or desired. Individuality is what turns heads, gets us laid, brings home the bread blah, blah, blah. But true.

Let's dare to go green when the rest go red. Let's dare to use a different compass to navigate us to a different conclusion. Let's dare to stand out.

Det är ett budskap som passar som hand i handske för oss i handikapporganisationerna. Vi blir aldrig en i massan, på gott och ont.

Låt oss vara stolta över vår individualitet och trycka upp t-shirts med ett lika kraftigt och uppseendeväckande budskap som detta, något som passar oss. Det får gärna vara provokativt, sådant har bra genomslagskraft. Har ni förslag så skicka dem absolut till oss på redaktionen!

Hösthälsningar
Daniela Andersson
Redaktionschef

Nyheter

Text&bild: Daniela Andersson

Det blir inga underverk på fem år men nog en början

Simo Vehmas har minst sagt bråda tider. Sedan han i början av augusti installerades som Finlands första professor i handikappforskning vid Helsingfors universitet har telefonen och e-posten gått het. Och förväntningarna på honom är minsann höga.

Simo Vehmas är Finlands första professor i handikappforskning.

Professor **Simo Vehmas** har talt glömt bort vår intervju och ser ut som ett frågetecken då jag knackar på och stegar in i hans kontor. Bordet svämmar över av papper och på väggen hänger en Monty Python-plansch. Allt är alltså fortfarande som det ska vara i den akademiska världen.

– Jag trodde jag skulle göra något helt annat idag, säger han med ett skratt.

– Men hur blir det nu med fotograferingen, inte kan jag ju ha på mig den här rock-skjortan?! säger han och pekar på sin svarta Tom Petty t-shirt.

Jag försäkrar honom att det är det bästa han kunde haft på sig och allt är frid och fröjd.

– Jag har haft extremt bråtom sedan jag började så jag har en liten disorienterad känsla. Det är mest praktiska saker, det ramlar in inbjudningar och förfrågningar och så måste jag ju ansöka om finansiering. Visst väcker den här professuren intresse!

Han ursäktar också flera gånger att hans svenska är obehftlig trots att han till fullo understöder den obligatoriska skolsvenskan. Intervjun går alltså på finska vilket inte stör mig alls trots att min akademifinska minst sagt är rostig. Och då jag i ett skede får hjärnsläpp och inte för allt i världen kommer på vad ordet intressebevakning är på finska så tar vi google till hjälp.

Orealistiska förväntningar

Professor Vehmas är enormt glad och nöjd över den femåriga professuren men slås av hur stora förväntningarna nu är på honom och hans blivande forskningsteam.

– Folk vet inte riktigt vad som kan göras inom en professur. Vi ska ju utföra universitetsforskning och undervisning. Inte gör man underverk på fem år. Många tror att det nu kommer stora forskningsgrupper med stort maskineri som påverkar politiker. Men för att uppnå

något sådant måste man samarbeta med handikapporganisationerna och syssla med bättre information.

Vehmas tycker dock att samarbetet mellan den akademiska världen och organisationerna kunde vara mycket bättre än det är idag.

– Samarbetet är mycket litet och förhållandet avlägset. Organisationerna är ganska spridda från varandra och jag gissar att man på organisationsnivå ofta tycker att vi forskare bara sysslar med teoretiskt blahaj. Vi har väl olika intressen. Men jag förespråkar nog mer samarbete, vi kan ju nog dra nytta av varandra.

Under den femåriga professuren ska Vehmas få till stånd en fungerande forskningsgrupp och lägga grunden till studiehelheten och på köpet få en bredare diskussion i samhället om funktionshinder.

– Det här är ingen utopi. Det kommer jag nog att lyckas med annars slår jag mig själv nog ordentligt på fingrarna. Men jag vill ju gärna att arbetet jag lägger ner blir beständigt och inte faller efter fem år. Intresserade studerande finns nog och jag måste ju göra så bra kurser att studerandena hoppar av glädje, säger han med glimten i ögat.

Kampen mot förutfattade meningar

Intresset för handikappfrågor väcktes hos Vehmas då han i unga år jobbade på en eftermiddagsverksamhet för skolelever. I gruppen fanns ett par barn med funktionshinder som Vehmas hade ansvar över.

– Jag har växt upp i en miljö med mycket starka normer, hur till exempel en man ska vara och hur man i allmänhet ska vara. Speciellt utvecklingsstörda marginaliseras oerhört i en sådan miljö men också invandrare,

språkminoriteter och sexuella minoriteter.

Professorns recept mot detta är mer forskning och utbildning, medierna har en stor roll i kampen mot de förutfattade meningarna. Människor med handikapp måste vara närvarande i vardagen, det föder kunskap och integration. Men en sanning är ju att människor med handikapp har svårt att få till exempel jobb.

– Det kan ha att göra med att handikappade är lärda att vara hjälplösa, de är rädda för att misslyckas. Man borde lära unga handikappade att utbildning och jobb är en rättighet för alla.

Slutligen uppmuntrar professor Vehmas alla handikapporganisationer att bli tuffare. Han är inte förvånad över att vissa politiker använder handikapporganisationerna som sprängbräde vidare i karriären. Det ser fint ut till pappers att värna om människor med handikapp men då det egna personliga målet är nått så lämnas organisationen åt sitt öde och politikern förespråkar sällan eller aldrig handikappfrågor efter det.

– Klart det är skillnad på politiker men det är lätt att samla gratis poäng på detta sätt. Organisationerna borde vara modigare och också kräva någonting konkret så att den karriärsklättrande politikern inte bara blir en prydnad. ■

Fakta

Simo Vehmas

Ålder: 45 år.

Bor: I Helsingfors.

Familj: Ja.

Aktuell: Började den 1 augusti som Finlands första professor i handikappforskning. Före det var han professor i specialpedagogik vid Jyväskylä universitet. Han är också ordförande för det nordiska handikappforskningsnätverket NNDR.

Önskar: Ett jämlikare samhälle.

Lyssnar på: Atminstone Tom Petty.

Noterat

Åhman hedersordförande i ny taltidningsförening

Den nybildade Finlands svenska taltidningsföreningen har kallat Hans Åhman till hedersordförande. På föreningens möte i Helsingfors onsdagen 21 augusti tackade ordförande Lars Hedman Hans Åhman för hans insatser för de synskadades rätt till information på lika villkor.

Finlands svenska taltidningsföreningen, FSTF, har som mål att sammanföra de finlandssvenska taltidningarna och att de alla ska ges ut inlästa med den talysynten Samuel. Under hösten kommer Hufvudstadsbladet, Österbottens Tidning och Syd-Österbotten att övergå till Samuel. Från tidigare ges Vasabladets taltidning ut med Samuel som röst. De finlands-svenska taltidningarna har närmare 400 synskadade prenumeranter. ■

Juristens kolumn

I våras träffades juristgruppen för THL:s elektroniska handbok om handikappservice och juristgruppen för motsvarande gällande barnskyddet. Bakgrunden till mötet är att vi allt mer möts av frågeställningar som berör just handikappservice eller specialomsorg om personer med utvecklingsstörning och barnskydd.

Det finns ett behov av samarbetsmöten för att kunna utarbeta information till respektive elektroniska handböcker. Till oss på Juridiskt ombud har det också kommit frågor om hur mycket det kan krävas av ett barn till en förälder med en funktionsnedsättning, om det krävs att familjen själv ska göra en barnskyddsansökan för att överhuvudtaget få någon hjälp och om kommunen har rätt att hota med att omhänderta barnen bara för att föräldern har en funktionsnedsättning eller har psykisk ohälsa. Att ämnet är aktuellt bekräftades ännu av att radioprogrammet *Radar* (16.8.2013) gjort ett inslag om barnfamiljer som inte får hemservice. Oberoende av om det finns ett eller flera barn i en familj eller inte överhuvudtaget något specialbarn kan det uppstå situationer när familjesituationen är sådan att det skulle behövas antingen tillfällig eller långsiktigt "låg-tröskelstöd" för att klara av vardagen så att situationen inte ytterligare förvärras. Hemservice är en sådan stödform.

Kommunens skyldighet att ordna stöd och tjänster enligt barnskyddslagen är mer förpliktande än kommunens skyldighet att ordna service och stöd enligt socialvårdslagen. Bestämmelserna om hemservice finns i socialvårdslagen. Hemservice är en av de stödformer som nämns i barnskyddslagen. Rätten till hemservice är varken enligt socialvårdslagen eller barnskyddslagen

subjektiv rättighet. Det betyder ändå inte att kommunen helt kan prioritera bort hemservice på grund av att det behöver sparas i kommunen. Däremot kan kommunen göra upp en prioritering över vem som hemservice i första hand ska beviljas till. Det är orsaken till varför en del kommuner prioriterar de familjer som hör till barnskyddet framom de familjer som enbart kontaktar den allmänna socialservicen eller den enhet inom socialen som arbetar med familjer. Trots att det är så här utgår vår lagstiftning från att barnets rätt och därmed också familjens inte enbart ska säkerställas genom barnskyddet, vilket är fallet i många kommuner bland annat gällande tillgång till hemservice.

I många kommuner har hemservice för barnfamiljer sparats bort, fast det i lagen, dess förarbeten och andra rekommendationer är uttryckt att barnfamiljer hör till hemservicens målgrupp. Hemservice beviljas endast till äldre och klienter inom barnskyddet. Det som vi handikappjurister också har märkt är att de möjligheter som finns både i handikappservice och specialomsorgslagen om utvecklingsstörda inte används. Det handlar exempelvis om serviceboende, närståendevård så att rätten till lediga dagar ingår, personlig assistans, effektiviserat stöd och avlastning. Familjerna hänvisas istället till barnskyddet. Att det inte ska vara så bekräftas av flera som intervjuas i programmet *Radar*. Det som vi inom handikapporganisationerna frågar oss är om det inte i slutändan blir dyrare för kommunen att dessa familjer blir klienter inom barnskyddet istället för att situationen skulle ha åtgärdats i ett tidigare skede. En annan att flera av de serviceformer som jag räknat upp är subjektiva rättigheter om kriterierna för dem uppfylls.

Programmet *Radar* intervjuade förutom familjer också om sörjningsminister Susanna Huovinen, som sa att situationen inte är

godtagbar. Hon frågar sig hur professionella inom socialservicen överhuvudtaget har som utgångspunkt att de uppmanar familjer att göra en barnskyddsansökan om sig själv för att överhuvudtaget få någon hjälp. Hon förstår att den ekonomiska situationen i kommunerna är trängd och att balanserandet som tjänstemännen hamnar att göra inte är lätt.

Det är inte bara en eller två gånger som jag blivit förvånad när jag hört om fall där familjer lämnats utan stöd. Under min uppväxt fungerade hemservice för barnfamiljer i min hemkommun. Det gör den också i min nuvarande hemkommun. Något som jag fick bekräftat när grannfrun bröt sin arm och hamnade in på en komplicerad operation när ett av barnen bara var någon månad gammalt. Familjen beviljades tillfälligt hemservice enligt socialvårdslagen för att klara av situationen. När jag hör det var en av mina första tankar – "vi bor i en riktigt bra kommun".

Slutligen ställer jag mig frågan varför handikappservice lagens skrivning om annan service som behövs (8 § handikappservice lagen) används så sällan. Den möjliggör beviljandet av stödformer som i många fall skulle hindra att familjerna hamnar inom barnskyddet, för att inte tala om att fundera på om det är vettigt att spara in på hemservice enligt socialvårdslagen för barnfamiljer. ■

Ulrika Krook

Verksamheten Juridiskt ombud/SAMS

PS. I senaste nummer av SOS-Aktuellt skrev jag om patientdirektivet och dess implementering i Finland. I augusti lämnade SAMS tillsammans med Finlands Svenska Handikappförbund in ett utlåtande om införlivandet av patientdirektivet i den finländska lagstiftningen. På SAMS webbplats hittar ni en kort kommentar. www.samsnet.fi.

Noterat

Kom i kapp hösten 2013

Den populära fortbildningsserien fortsätter! Hösten 2013 arrangeras kursen Lättläst it. Informations- och kommunikationsteknologi och internet är idag en så viktig del av vår vardag att alla individer i samhället behöver beredas möjlighet att ta del av detta. Lättläst it strävar efter att ge stöd och redskap för

att möjliggöra en välplanerad, målinriktad och individuell IKT-undervisning för studerande med stora inlärningsvarigheter. Kursen behandlar användning av IKT och appar i specialundervisningen samt Lättläst it material och Tikas undervisningsmodell. Deltagarna får även öva sig att skriva lättläst

om IKT. Carina Frondén, Fredrik Åman och Ulla-Stina Åman fungerar som kursdragare.

Kursen består av två närstudieträffar samt distansuppgifter.

Närstudieträff 1

ti 26.11 Helsingfors
ons 27.11 Åbo to 28.11 Vasa

Närstudieträff 2

må 13.1 Helsingfors
ti 14.1 Åbo
ons 15.1 Vasa

Anmäl dig till Carina Frondén,
carina.fronden@fduv.fi /
+358 (0) 40 751 4694.

Nyheter

Text: Daniela Andersson

SOS Aktuellt artikel väckte VR! Den vilseledande inva-symbolen på lokaltågen är nu borta.

Ni som noggrant läste förra numret av SOS Aktuellt minns säkert artikeln om hur Ulf Gustafsson, Finlands Svenska Handikappförbundets verksamhetsledare, dråpligt blev akterseglad både på buss- och tågstationen i Helsingfors. Tack vare detta har VR under sommarens lopp tagit bort de vilseledande invaskyltarna på lokaltågen.

Kort resumé: Ulf Gustafsson var på väg till ett viktigt möte i Träskända i maj. Eftersom Ulf och hans elektriska rullstol väger cirka 300 kilo tillsammans så gjordes givetvis en gedigen research om vilket tåg som kan ta ombord ekipaget. Enligt VR:s nätsidor hade alla passagerartåg som lämnar Helsingfors rullstolsymbol. Endast R och H-tågen stannade i Träskända men alltså även dessa hade rullstolsymbol. Allt borde ha varit frid och fröjd. Men då Ulf och hans assistent kom

till järnvägsstationen så visade det sig att tåget var ett gammaldags så kallat högtåg med trappsteg. Även de följande tågen var likadana och alla hade rullstolsmärkning men det hjälpte inte Ulf som inte kan forcera trappsteg med sin tunga elrullstol. Ett läggolvståg, som Ulf behövt för att kunna rulla ombord, fanns alltså inte i sikte. Ulf sökte hjälp hos tre glada VR-gubbar på tågstationen och de menade att märkningen finns på tågen för att visa att det nog finns plats för rullstol men att man då behöver ha hantlangare med sig då man ska resa som lyfter hela härligheten tre trappsteg upp i tåget. Detta är omöjligt för många, speciellt Ulf. På VR beklagade kommunikationschef **Mika Heijari** det skedda, men kunde inte säga varför tågen har felaktiv märkning.

Resultat: Jag e-postade VR:s kommunikationschef **Mika Heijari** i förra veckan och undrade om det gjort

någoting åt saken under sommaren. Jag fick följande svar (översatt från finska):

Märkningarna har tagits bort från sidan av tågen under sommarens lopp. Invmärkningarna finns alltså inte längre på sådana tåg och passageraravdelningar som inte är tillgängliga (det vill säga gammaldags höga tåg med trappsteg, reds anmärkning).

Från början har märkningarna satts dit för att det i de nämnda tågavdelningarna reserverats speciell plats för resenärer som är rullstolsburna. (Det finns alltså rum för en rullstol, reds anm.) Tanken var att i dessa fall skulle resenären ha följeslagare eller hjälpredda som kunde lyfta en lätt rullstol. Och att resenären med hjälp kunde komma in i tåget och utnyttja rullstolsplatsen.

Olyckligtvis finns det inte en speciell märkning för detta ändamål, som alltså avviker från invamärkningen som betyder en

totalt hinderfri kupé (dvs läggolvståg, reds anm.) Nu märks dessa (gammaldags tåg med trappsteg, reds anm.) inte på något sätt trots att det givetvis finns plats för en rullstol.

Ulf Gustafsson kommenterar

Strängt gjort av VR!

Enligt det europeiska tillgänglighetsdirektivet "European Accessibility Act" skall alla tjänster och varor på den europeiska marknaden vara tillgängliga för alla före år 2020. Detta ställer också krav samfärdsel och miljö. Under Handikappforums möte med Sirpa Pietikäinen (MEP) i våras föreslog jag att direktivets kriterier också kunde fungera som grund för bruket av rullstolsymbolen. Sirpa lovade föra förslaget vidare. Jag är glad för att VR genom att avlägsna symbolerna från otillgängliga vagnar har visat respekt för vår strävan till en tillgänglig samfärdsel för alla i framtiden. ■

Noterat

DUV Vingen informerar: Dagverksamhet 50+

DUV Vingen arbetar fortsättningsvis med att utveckla dagverksamhet för äldre personer med utvecklingsstörning. För tillfället ordnar DUV Vingen dagverksamhet för föreningens äldre medlemmar en dag i veckan. Denna verksamhet fungerar som ett alternativ för dem som red gått i pension eller som så småningom tänkt lämna arbetslivet

bakom sig. Under hösten 2013 kommer vi i allt högre grad att implementera de goda metoderna och modellerna vi samlat på oss under året. Vi vill erbjuda deltagarna både roliga och nyttiga aktiviteter som understödet ett aktivt liv - såväl psykiskt som fysiskt.

Under dagen ordnar vi två programpass varav det första innebär program som är återkommande och tryggt. Det andra programpasset erbjuder deltagarna möjligheten att prova på saker så som bowling, simning och övriga nya aktiviteter, eller utveckla tidigare färdigheter inom bland annat konst och musik. Vi ordnar också olika utflykter och satsar på att erbjuda deltagarna olika positiva upplevelser. Under hösten vill vi lägga speciellt fokus på hälsosam kost och fysiskt välmående.

Alla DUV Vingens medlemmar som fyllt 50 år är välkomna med i verksamheten!

Anmälningar och förfrågningar tas emot av projektkoordinator Maija Laine per e-post maija@vingen.fi eller per telefon 0400 - 95 67 92.

duvVingen
Du utvecklingsstörnas VÅ-Målarstas Värld eF

Nyheter

Text&bild Daniela Andersson

Stefan Mutanen vet allt

Folkhälsans vd Stefan Mutanen har blivit morfar, fyllt 60 och fått utnämningen socialråd av president Niinistö under det senaste året.

Stefan Mutanen själv vill nog vara mycket mer anspråkslös än vad rubriken påstår men som opartisk skribent så tar jag mig den friheten. Som Folkhälsans vd vet Mutanen allt som är värt att veta om den sociala sektorn idag. Det skriver till och med president Sauli Niinistö under eftersom han utnämnde Mutanen till socialråd i vintras.

Jag träffar **Stefan Mutanen** i Folkhälsans mötesrum på Topeliusgatan i Helsingfors. Det är ett av de vackraste mötesrum jag sett, och jag har sett en del. Det görs garanterat bättre beslut i ett rum tapetserat med kungligt blå tapeter med gulddornament, smyckat med vackra tavlor med utsirade gulddramar och där fönsterbräderna pryds av sirliga porslinsfigurer, för att inte tala om öppna spisens mantel i hörnet. Byggnaden ska dock inom kort renoveras så jag hoppas att mötesrummet får hålla sin dignitet även efter detta.

Jag vill egentligen tala med Mutanen i och med att han fyllt jämna år i somras och för att han alltid anses som SOS Aktuells beskyddare. Det är sju år sedan jag senast intervjuade honom så mycket vatten har ju runnit under bron så att säga. Men eftersom Mutanen "vet allt" så kan jag ju passa på att fråga lite allt möjligt.

Angående att vara beskyddare för SOS Aktuellt. Mutanen satt i RAY:s styrelse då SOS Aktuellt var i startgroparna att etablera sig som språkrör för social- och handikappfrågor.

Jag upplever det nog på samma sätt. Jag jobbade i tiderna sju år på Kärkulla och håller handikappfrågorna som en hjärtesak. Jag har många vänner som berörs av dessa frågor så det känns angeläget. Det är en viss människosyn som man hoppas kunna ha kvar. Det är någon sort av ideologisk skola att många är vara under samma tak som funktionshindrade. Handikappen försvinner efter en tid så man ser personerna som individer och inte handikappen.

Tack vare din insats fick vi fortsätta finansiering och förtroende hos RAY. Hur mycket hinner du läsa tidningen idag?

– Eftersom jag får den hem i posten så då blir den nog läst. Det är ju människor som jag känner som uttalar sig i tidningen och då är det ju speciellt intressant att läsa. Man får inte automatiskt högaktuella saker presenterade för sig och då är det bra att läsa i SOS om dem. Jag hinner sällan gå på seminarier nuförtiden heller, bara då jag eventuellt är öppnings-talare, så det är fint att läsa om dem i SOS. Det är lättillgängligt.

Jag tycker också jag hänger med bra i handikappfrågor speciellt via FDUV via min syster Lisbeth (Hemgård, FDUV:s verksamhetsledare, red:s anm.). Jag ser heller inte handikappfrågorna avskilt från de andra sociala frågorna.

Angående dynamiken inom handikapporganisationer och kritiken att en del politiker utnyttjar handikapporganisationerna som en språngbräda och därefter lämnar dem åt sitt öde och struntar i handikapp- och sociala frågor. (Se intervjun med färiska handikappprofessorn Simo Vehmas på sid 4).

– Nog är det mycket dynamik och dynamit inom handikappvärlden. Det är inte enkelt och folk har förstås olika uppdrag. Politikerna har ju spelöga på det sättet och kan utnyttja möjligheten till att fiska röster. Men är också bra att ha med politiker som har kanaler till riksnivå. De kan föra ärendet vidare. Vi har ju ett tacksamt läge i Svenskfinland då vi har så nära kontakt till våra beslutsfattare. Om människor kontaktar dem så för de nog ärendet vidare men vi är inte så aktiva i detta fall. Man får tag på beslutsfattare inom en dag om det så behövs.

Du är ju minsann ett styrelseprofvs eftersom du är på 10:e plats på YLE:s lista över personer i Svenskfinland med flest styrelseuppdrag. Vilket råd ger du till handikapporganisationerna?

– För att få vår röst hörd så måste vi samsas kring samma bord. Vår trovärdighet ifrågasätts om vi kommer med olika bud. Sen kan vi förstås slåss internt men enas då vi går ut. Det är bra med en kritisk massa.

Angående orosmoment inom den sociala sektorn.

– Vi har en ojämn social- och handikappolitik. Det är för många grova misslyckanden, saker som gått helt fel. Man hör för ofta om hur handikappade och deras familjer blir behandlade fel och skickade från lucka till lucka. Förr var medeltalet jämnt, det gick inte helt fel men vitsordet blev heller ingen full tia utan sju minus liksom. Medan idag är det full tia eller totalt underkänt. En bra sak med handikappolitiken är att den har talmän från olika skikt. Ett handikapp kan drabba vem som helst, också företagsledare och riksdagsmän. Det finns många problem som inte har samma starka språkrör.

Angående konkurrensutsättningen i Finland.

Den har gått för långt. Vi lever i en farlig värld där allt mäts i ekonomiska termer. Man producerar tjänster idag på ett nytt sätt. Tjänsterna ges för en viss tid, sedan konkurrensutsätts de på nytt. Kontinuiteten lider. Jag tycker att vi i Finland dragit det

längre än EU kräver, vi vill likasom vara bäst i klassen. Ofta får alla aktörer samma kvalitetspoäng och då är det bara priset som avgör. Jag tror på en mix av privata tjänster, kommunen och tredje sektorn. Jag vill inte sätta dem mot varandra utan det är kommunerna som borde se över sin strategi. De driver detta felaktigt. Under det senaste året har Folkhälsan Syd Ab varit med om cirka 50 konkurrensutsättningar. Det tar så mycket kapacitet. Jag tror på tredje sektorns engagemang, att människor ställer upp för varandra.

Eftersom du vet allt så måste jag också fråga dig om mentalsjukhuset Ekäsen i Ekenäs. Som västnylänning tycker jag att Ekäsens öde är alarmerande. Vad tycker du som äkta Karisbo?

– Visst är det alarmerande om man kör ner utan att ersätta. Men det kan inte vara så att man fyller institutioner bara för att det finns byggnader. Riktningen inom mentalvården har varit rätt att ingen ska vara på instans om den inte behöver det. Men öppna vården har misslyckats. Öppna vården är ofta vanvård. Förväntningen var ju den att bygga ut öppna vården så människan kan känna sig trygg. Nu har man gått in för kriterier vilket betyder att folk måste bli hemskt sjuka innan de får vård.

– Vi har blivit sämre på rehabilitering. Det är en ekonomisk fråga, och det är dum ekonomi. Många kloka förebyggande åtgärder har fallit bort. Det handlar om tänkande. Man måste gå in tidigare innan folk hamnar i knipa.

Och avslutningsvis om utnämningen socialråd som president Sauli Niinistö gav dig ifjol. Vad har det gett dig hittills?

– Jag ser det mera som ett erkännande från Folkhälsan, att vi dels skött vår egen bit dels agerat på riksnivå. Vi har jobbat i flere sammanhang. Jag ser det som ett erkännande för ett långsiktigt jobb. Personligen är det ju "barnsligt roligt". Inte är det ju som om jag går och tänker att "här kommer socialrådet". Inte har jag använt det i några sammanhang. Det är ju en titel i sig, vilket inte är ett självändamål men en uppmaning.

Stefan Mutanen pekar på porträttet som hänger ovanför den öppna spisen.

– **Jarl Brommels** var också socialråd och honom har jag stor respekt för. Hans råd har hjälpt mig mycket. ■

Text: Daniela Andersson

BlindSquare fortsätter att erövra världen

Åra och berömmelse fortsätter att regna över den inhemska applikationen BlindSquare. Senast i raden fick applikationens far, Ilkka Pirttimaa, ta emot det prestigefyllda Global Mobile Award som den bästa mobila hälsotjänsten på den 18e Mobile World Congress i Barcelona.

Andra utmärkelser är Årets it-påverkare 2012 och så vann BlindSquare inhemska Apps4Finland tävlingen samt Europeiska tävlingen OpenCities App Challenge. Det är en bedrift som vi finländare verkligen ska vara stolta över. BlindSquare är en ny typ av applikation som kombinerar den senaste teknologin för att hjälpa synskadade i sin vardag, exempelvis att hitta tjänster, platser och kollektivtrafik på stan. Man kan välja att söka efter de närmaste restaurangerna, affärerna eller caféerna. De mest populära platserna

placeras automatiskt främst av programmet. BlindSquare gör dig medveten om vad som finns runt omkring dig. Det enda du behöver göra är att lyssna. Appen har utvecklats i samarbete med synskadade och är noggrant testad i fält. Du behöver en iPhone eller en iPad för att komma igång. BlindSquare kan även användas tillsammans med fler tillbehör för att förbättra upplevelsen.

Hur fungerar BlindSquare?

Appen använder enhetens GPS och kompass för att bestämma var du är. Därefter samlas information från omgivningen med hjälp av Foursquare. BlindSquare har några unika algoritmer för att först bestämma vilken information som är mest relevant, varefter appen talar till dig via högkvalitativ talsyntes. Foursquare är ett spel inom sociala medier, där användarna kan lägga till platser. Varje plats får ett

visst antal poäng och på så vis tävlar man med varandra. Open Street map grundar sig på öppen data och vem som helst kan lägga till information som ännu inte finns i kartläggningen. I programmet hittar man också information om hur vägen ser ut, är det gångväg eller bilväg, asfalt eller grus. Utöver reality hjälper applikationen att ge information om verkligheten runt omkring.

Ilkka Pirttimaa

Pirttimaa uppfann den ljudbaserade applikationen faktiskt utan att känna en enda synskadad.

– Jag gick längs gatan och tänkte att jag skulle vilja berättat om det här för blinda. Det är ju de som har nytta av informationen, säger Ilkka.

Efter grundlig bearbetning av betaversjonen letade han rätt på ett tiotal testpersoner i Finland, Australien och Nordamerika.

– Testpersonerna hade ett behov av att kunna sätta

till egna platser i Foursquare. Vägnamn och korsningar är också viktiga, något som jag själv inte tänkt på.

Ilkka gjorde Blindsquare för Iphone och Ipad, eftersom de har rörelsekänsliga skärmar och fungera bäst med talsyntes. I Apples produkter ingår talsyntesen i operativsystemet. Utöver kompatibiliteten med talsyntes kan man dessutom använda en bluetoothkontroll och hörlurar, vilket betyder att telefonen kan ligga i fickan hela tiden. Som bluetoothkontroll fungerar Apples spelkontroll Icontrolpad, som kan fästas i ledarhundens sele, eller på den vita käppen. Ilkka rekommenderar Bone Conduction-hörlurar eftersom de leder ljudet till benet framför örat och lämnar örat fritt att fånga in andra ljud i omgivningen. Då kan användaren inte överraskas av bil och det blir säkrare att ta sig runt med Blindsquare. ■

Reportage

Text&bild: Helena Forsgård

Från cirkus till dans på äldreboenden

– Vackra dräkter och fin musik, tyckte Ann-Mari Johansson och Sylvia Hägglund om folkdansarnas uppvisning på Odalgården. I mitten folkdansledaren Berit Lindholm.

Matilda Johansson och **Milton Mörn** susar in i salen på sina små cyklar. Nu väntar en cirkusföreställning på äldreboendet Trobergshemmet i Mariehamn.

Just nu satsar Mariehamns stad extra mycket på kultur för de äldre och programmet är varierat.

Mariehamns stads satsning på kultur i äldreboenden inleds i slutet av maj och pågår till och med november. Satsningen

görs med ekonomiskt stöd av Svenska kulturfonden. I Mariehamn finns tre äldreboenden – Trobergshemmet, Edlagården och Odalgården – och på samtliga ordnas program med jämna mellanrum. Totalt finns närmare 30 tillfällen i programmet. Även äldre, som bor hemma men som är klienter i stadens hemtjänst, bjuds in. – Vårt mål är att bjuda på ett varierat program, inte enbart

allsång som det ofta blir. Vi vill testa nya saker och inte fastna i vissa fördomar om vad de äldre vill se och uppleva, säger Bitti Vik som är äldreomsorgschef i Mariehamn.

– Det är viktigt att bevara synen på människan som en individ, även om han eller hon inte längre kan kommunicera med sin omgivning. Men det är lätt att dela in folk i fack och tro att alla äldre per automatik gillar samma sorts musik, säger författaren Katarina Gäddnäs som i november har tre tillfällen inbokade då hon läser dikter ur svenska diktskatter.

Fartfyllda varv

En annorlunda programpunkt i utbudet är interaktiv cirkus med Marie Johansson och Pär Löthman. Med på scenen är även barnen Milton Mörn och Matilda Johansson.

– Vi har just tagit över cirkuskolan som drivits för barn på Åland av clownen Jolle, alias Olle Strömberg. Vi jobbar helt ideellt och har för dagens uppträdande tänkt ut ett program där de äldre får medverka om de vill, säger de båda. Milton Mörn cyklar på en enhjulning och Matilda Johansson på en minicykel och de båda inleder

föreställningen med ett par fartfyllda varv i festsalen. Sedan är Matilda en hund som ska ta sig genom en ring och Pär och Marie jonglerar med kaglor.

De försöker också få publiken att vara med och jonglera med färggranna sjalar men alla är inte helt med på noterna. Hjärdis Hägglund däremot vågar anta utmaningen att gå på lina och sträcker proffsigt upp armarna i luften efteråt och tackar för applåderna. – Roligt värre, sa hon. Man får vara tacksam för allt man får vara med om!

Folkdans

En annan programpunkt är folkdans och folkmusik. Två spelmän och en grupp dansare i vackra folkdräkter under ledning av Berit Lindholm har uppträtt både på Edlagården och Odalgården. Lars Koskinen, tidigare pastor i Pingstförsamlingen i Mariehamn, är en i publiken. Han bor på Odalgården med sin fru men hon var trött den här dagen och orkade inte ta del av dansuppvisningen.

– Men vi brukar alltid komma när det ordnas något, det piggar upp, säger han.

Full fart i salen! Milton Mörn cyklade på en enhjulning och Matilda Johansson på en minicykel när de uppträdde på Trobergshemmet.

Kultur på programmet för äldre på Åland! Marie Johansson och Pär Löthman och barnen Milton Mörn och Matilda Johansson bjöd på några cirkusnummer för de boende på Trobergshemmet och Odalgården i Mariehamn.

Reportage

Text: Malin Johansson
Bild: Daghemmets egna.Gruppphysik på Folkhälsans daghem Fyrklövern i Pargas
”På riktigt – får vi godis?”

På Folkhälsans daghem Fyrklövern finns det vissa stunder som är väldigt uppskattade och efterlängta av barnen. Det är stunder då barnen får extra mycket uppmärksamhet, omvårdnad och något gott att tugga på. Dessa stunder benämns gruppphysik på schemat och handlar om att förstärka och utveckla barnens sociala färdigheter och delaktighet.

Monika Karlsson och **Heidi Hermansson** jobbar båda på Folkhälsans daghem Fyrklövern i Pargas. De har utbildat sig till gruppphysik-ledare, liksom nästan hela personalen på daghemmet. Folkhälsan har satsat stort på gruppphysik sedan några år tillbaka och tack vare luciamedel har man kunnat erbjuda personalen möjlighet att utbilda sig inom gruppphysik.

Utbildningen

Gruppphysik-utbildningen består av en A- och en B-del. Efter avslutad A-del ska man handleda en egen grupp och handledningen videofilmas. I B-delen får man sedan feedback på sin handledning. För att bli en certifierad gruppphysik-ledare krävs ytterligare att man har egna grupper som man leder minst fyrtio gånger, att man tar del av andras videofilmer samt en slutvisning och rapport. På Fyrklövern är det enbart Monika Karlsson som är certifierad gruppphysik-ledare. De övriga i personalen har gått både A- och B-delen. Under åren 2009-2013 ordnade Folkhälsan sammanlagt 13 utbildningar i A-delen och något färre i B-delen, utspridda i olika regioner i Svenskfinland. Sammanlagt har drygt 300 personer deltagit i gruppphysik-utbildningen som Folkhälsan har arrangerat.

Omvårdnad är viktigt

Varje gruppphysik-session börjar med en ”Check-up” där man går igenom varje barn enskilt i tur och ordning. Omvårdnad utgör en viktig komponent i sammanhanget och det behövs ofta både salva och plåster för att sköta om alla små skavanker. Alla behöver inte plåster eller salva, utan en del tycker kanske om att känna en pensel som stryks mot huden eller massage. Sedan när alla barn har blivit sedda och omskötta och alla har det bra kan man gå vidare. Ofta fortsätter man med några lekar, pysslar och

Gruppphysik passar alla

Gruppphysik är en metod som inte bara används inom

daghem, utan även inom skolor, äldreomsorg och barnskydd är metoden populär. Heidi Hermansson berättar att gruppphysik passar alla barn. Monika fortsätter med att berätta att grupperna är små. De yngsta barnen, Humlorna, är tre till fyra barn per grupp medan de äldre barnen, Fjärilarna och Nyckelpigorerna, kan ha grupper som varierar från sex till nio barn. Både Monika och Heidi är överens om att budskapet går förlorat ifall grupperna blir för stora. Viktigt är också att betona att gruppphysik inte är en terapi, utan en metod att hjälpa barnen att utvecklas inom socialt samspel och sociala färdigheter.

Vid varje gruppphysik-session finns det en ledare och en hjälpledare. Man håller gruppphysik i tio gångers intervaller, en gång i veckan eller varannan vecka, beroende på hur det passar de olika gruppernas tidtabeller. En gruppphysik-session räcker cirka en halvtimme. Dessa stunder uppskattas av barnen och Heidi och Monika intygar att de enbart har fått positiv feedback av barnen. – Det är möjligt att skoja till det lite mer än vanligt, säger Monika och berättar att barnen till en början kan vara fundersamma och undra att vad är nu detta. Men efter en tid brukar barnen slappna av, bli mer trygga och vågar ta plats i gruppen.

samtidigt ger man akt på att vara omtänksam, skapa vänskap och att ta hänsyn till varandra. Ordet nej får inte användas. Viktigt är att stunden upplevs som positiv för alla och Heidi säger att det bästa är då man ser barnen uppmuntra varandra ”hej, du klarar det”, kan det höras ibland.

Monika berättar att gruppphysik fungerar så bra på Fyrklövern tack vare att både barn och ledare känner varandra väl. Barnen är trygga med varandra och det gör det lättare att skapa en bra gruppsamhörighet. Endå kan det variera mycket från grupp till grupp och Heidi påpekar att man som ledare måste kunna ”läsa situationen”. Ibland behöver barnen dämpas ner och ibland behöver de uppmuntras för att våga ta plats och komma fram med egna åsikter. Heidi berättar att hon har märkt en stor skillnad i barnens utveckling från de allra första gångerna till att man har haft alla tio. – Barnen vågar ta plats på ett helt annat sätt, ger sig in i leken och iver och lär sig att både ge och ta emot komplimanger. De första gångerna är det ofta lite spännande och barnen kan tycka att det är konstigt

att man till exempel får en bit choklad som annars inte är tillåtet på det hälsofrämjande daghemmet. ”På riktigt, får vi godis” kan vi få höra, säger Monika och Heidi, men konstaterar att den lilla biten choklad säkert överväger den kroppsliga skadan.

För att en gruppphysik-session ska lyckas, krävs det att också ledaren ger av sig själv som person. Heidi säger att det handlar om att hitta den rätta nivån i gruppen och anpassa sig efter den. Man kan inte stirra sig blind på klockan, utan vissa saker måste få ta den tid det tar. Monika och Heidi berättar att det märks bra när barnen tycker att något inte längre känns bra, medan det ibland behövs mera tid, till exempel kan det vara skönt att känna varandras närhet. Heidi berättar att man kan jämföra omvårdnaden med det allra första stadiet i en människas liv, amningen. Det handlar om att man vill ge barnet närhet, trygghet och välmående. Men både Monika och Heidi påpekar att det måste kännas rätt för ledaren också, annars blir situationen onaturlig, vilket barnet också märker. Slutfasen i gruppphysik slutar alltid med omvårdnad. ■

Avslutningsstund. Barnen lägger sig som ett fiskben så att de har huvudet på den andras mage.

Reportage

Text & bild: Tom Sörhannus

Forskar i funktionshindrades delaktighet

Elisabeth Hästbacka forskar i funktionshindrades delaktighet i samhället. Ett område hon känner väl till som funktionshindrad. I planerna finns att hon så småningom ska doktorera i ämnet.

Högst upp i Academill, Åbo Akademis enhet i Vasa, och med utsikt över vattnet har Elisabeth Hästbacka sitt arbetsrum. Hon är doktorand och forskar i funktionshindrades delaktighet i samhället. Ett område hon känner väl till i och med att hon själv har medfödd benskörhet, och sitter i rullstol. Så småningom siktar hon på att doktorera i ämnet.

Hennes inriktning är socialpolitik som hon började studera år 2004, och har en magisterexamen i.

– Handikappforskning är ett växande vetenskapsområde. Förr kretsades forskningen mest kring medicin och rehabilitering, men på senare år har också den samhällsrelaterade aspekten kommit mera in. Det är i mångt och mycket i samhället som problemen finns, säger Elisabeth Hästbacka.

Vilka är de största problemen ur en samhällsrelaterad synvinkel?

– Det är många. Den fysiska miljön, byggnader, stadsplanering, transporter, otillräckliga tjänster, byråkrati.

Hur ser det ut då, blir det bättre?

Jag vill tänka positivt, och tro att det blir bättre och bättre men det finns mera att göra. Allt bottnar i kunskap, attityder och värderingar. Genom forskning kan man öka kunskapen, så att funktionshindrades behov tas bättre i beaktande i beslutsfattande, både lokalt, nationellt och även internationellt. Alla ska ha jämlika möjligheter.

Elisabeth har fått en artikel publicerad i vetenskapstidskriften Scandinavian Journal of Disability Research, och har ytterligare en artikel som är inskickad för första gången samt två till som hon håller på och planerar.

– I den som jag fått publicerad analyserade jag den remissdebatt som hölls i riksdagen om statsrådets redogörelse om handikapppolitiken för några år sedan. Det mesta i debatten handlade om vad samhället ska göra, men där fanns också inslag av aktiveringstänkande. Det vill säga att

funktionshindrade ska ges möjlighet eller spöras att jobba eller göra någonting.

Finland har nyligen fått sin första professor i handikappforskning, Simo Vehmas. Något som Elisabeth ser som viktigt.

– Det är jättebra. Det stärker områdets position.

De två artiklarna hon nu har på gång handlar dels om att se på hur forskningsfältet ser på funktionshindrade, och dels att göra en intervjustudie med funktionshindrade själva.

– Det är viktigt att höra oss som det verkligen gäller.

De fyra artiklarna ska så småningom vävas samman till en doktorsavhandling.

– Det är mitt mål att doktorera. Sedan får vi se vad som händer efter det.

Medfödd benskörhet

Elisabeth har själv medfödd benskörhet, eller osteogenesis imperfecta (oi) som är det medicinska namnet på funktionshindret.

– Det betyder att jag har lätt för att få frakturer, men nu har jag tack och lov klarat mig undan sådana i flera år. Speciellt som barn hade jag ofta av någon arm eller ben.

Sköra ben och kortväxthet är två egenskaper som förknippas med medfödd benskörhet.

– Nedsatt hörsel är en annan egenskap, och det har jag och använder hörapparat. För en del påverkas också tänderna, men det har jag klarat mig ifrån.

Fysioterapi är viktigt för att förebygga frakturer och upprätthålla musklerna och konditionen. Det finns en oifjätagad i Finland och även på nordisk nivå. Elisabeth sitter med i styrelsen för den nordiska föreningen.

– Det är berikande och värdefullt. Där har jag lärt känna många med samma sjukdom, och fått många goda vänner. Och sådana som förstärker en bättre än andra.

Hon har också deltagit i Handikappforskningens dagar i Åbo, och Nordic Network for Disability Research konferens

Reportage

Text&bild: Daniela Andersson

En idéspruta utan like!

Barnkulturaktören Zusan Söderström kläcker fantastiska idéer på löpande band. Och allt handlar om att barn och unga ska ha roligt, få utvecklas och bli inspirerade och speciellt barn med funktionshinder. Med Luckan i Helsingfors som idealisk plattform, men också som självständig konstnär, glädjer hon individer på alla plan.

Zusan Söderström själv skulle kanske inte kalla sig direkt konstnär men jag tycker det är just det som det handlar om. Man kan ju göra så mycket inom det begreppet.

– Jag ser mig som så mycket men inte som skådespelare trots att jag studerat komediskådespeleri. Jag är clown, koordinator, pedagog... mitt arbete är så mångfacetterat. Jag kommer knappast att hitta en yrkesgrupp men jag behöver inte en sådan heller, säger hon allvarligt.

Som mångsysslare själv förstår jag henne så väl. Det är likaså omöjligt att hitta en lämplig titel till visitkortet.

– Mina närmaste samarbetspartners är barnen och ungdomarna. Jag har gjort det jag tycker om och gör det för min målgrupp. Jag trivs med det.

Jag har nu under ett års tid hört härifrån och därifrån om Zusan, och bara gott. Och äntligen får jag ihop min tidtabell för en intervju. En hel dröm av bekanta hade besökt succéfesten för barn på Annegården i Helsingfors, en annan hade målat med sin baby, en tredje hade varit på en konstverkstad, en fjärde hade sett henne som clown. Djungeltrumman är absolut den bästa reklam man kan få och dessutom god sådan. Jag blir så uppriktigt glad över att det finns sådana här människor i det här landet. Och de behöver likväl uppmuntran som alla andra. Så varifrån kommer alla idéer?

– Jag vet inte riktigt. Från barnen själva tror jag. Och så reser jag ganska mycket runt och bekantar mig med andra

och så försöker jag se vad som är behovet.

Barn med specialbehov

Det intresserar mig förstås hur det kommer sig att Zusan också specialiserat sig på just barn med specialbehov.

– Via sjukhusclowneriet kom jag i kontakt med barn med funktionshinder från början. Då såg jag hur konst och kultur är så viktigt och att man kan skapa konst via den här vägen.

Zusan började leda barn i kreativa verkstäder medan hon bodde i Sverige i slutet av 1990-talet till mitten av år 2000. I Göteborg kom hon i kontakt med barn med specialbehov.

– Det är härligt att jobba med dem, mötet är så spontant. Det är som med clownen, att kunna sätta ut allt som är kontrollerat och allt är så kontrollerat idag.

Som slutarbete från Centrum för barnkulturforskning i Stockholm skrev Zusan "Att leka spontant", om barn med grav funktionsnedsättning.

– Jag betar mig nog inte annorlunda vare sig barnen i gruppen har eller inte har funktionsnedsättning. Förutom om det är teater för blinda barn, då blir det mer fysiskt.

Zusan har läst otaliga avhandlingar i ämnet. Många tror att man ska bete sig på ett annat sätt då man möter ett barn med funktionshinder för att man själv klassar sig annorlunda.

– Jag har lärt mig på vägen och varit aktiv. En person som leder en verksamhet som jag gör måste vara nyfiken själv och vara trygg i sig själv. Det gäller att inte se skillnader, man måste möta här och nu.

Barn är oerhört känsliga och känner omedelbart på sig om man är osäker. Mötet med ett barn är alltid unikt, det gäller att skapa trygghet och det skapar förtroende.

– Och har du förtroende kan du göra nästan vad som helst. Man brukar säga att barn med specialbehov inte har gränser eller tvärtom många gränser. Jag är lite likadan själv, jag kan sitta

Som clown, barnkulturaktör, pedagog, koordinator, underhållare, kursledare (ja, listan blir väldigt lång) så gör Zusan Söderström en unik insats speciellt för barn med funktionshinder.

och idéa hur länge som helst, säger Zusan.

Superluckan

Zusan är född i Sverige men uppvuxen i södra Finland, bland annat Ekenäs och Helsingfors. Efter att ha fått examen från komediskådespeleriutbildningen i Köpenhamn år 1996 och efter det jobbat tio år i Sverige kom hon tillbaka till Finland 2007.

– Jag hittade Luckan och Saftsalongerna, steg in och gav förslag på vad jag kan göra. Jag fick till svar att det inte finns finansiering och jag sa okej men jag startar ändå, säger hon med ett skratt.

Idag är Zusan heltidsanställd och det finns så mycket jobb att man borde anställa en till. Luckan är för tillfället den ultimata plattformen för alla fantastiska barnprojekt som föds i Zusans hjärna.

– Vi samarbetar också med bland annat FDUV och Speres och jag önskar ännu mer samarbete med handikapporganisationerna, säger hon.

Hon vill också att programmenska yngla av sig till de andra Luckorna i Svenskfinland så att inte allt bara koncentreras till Helsingfors. Bekanta dig med Zusans och Luckans utbud på luckan.fi/helsingfors, luckan.fi/barnprogram, kulturforum.fi och på facebook.com/barnkultur. ■

Intresserad av Teater?

Kulturprojektet Signal, som Luckan i Helsingfors leder - fortsätter! Projektet riktar sig till barn och unga med nedsatt hörsel och/eller syn. Under hösten arrangeras två veckoslut med teater som det stora temat. Den 5-6 oktober träffas vi i Helsingfors. Under veckoslutet ser och arbetar vi med pjäsen Oliver Twist på Unga Teatern. Den 23 november träffas vi i Vasa och ser och arbetar med Unga Scenkompaniets föreställning Kornelis hjärta. Det går att anmäla sig till ett eller båda veckosluten. Målet med veckosluten är att uppleva, utforska, utmana och gemensamt bearbeta dem genom olika konstnärliga uttryck.

Mera information om veckosluten och anmälningar: Zusan.soderstrom@luckan.fi eller tfn. 044-2777561

Nyheter

Text och bild: Christina Lång

FAMILJESTÖD – en mänsklig rättighet

Iren Ahlund är projektledare på Riksförbundet FUB, projekt föräldrar som själva har utvecklingsstörning är ett nationellt projekt i Sverige.

Att bli förälder innebär en omställning på olika sätt. För föräldrar med kognitiv funktionsnedsättning innebär föräldraskapet ofta att man hamnar i besvärliga situationer. FUB – intresseorganisationen som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv, har tillsammans med Ala-stiftelsen, som står för Anpassning till Liv och Arbete, startat ett projekt kring samhällsstöd till föräldrar med utvecklingsstörning och med särskilt fokus på pappor. Allmänna arvsfonden bidrar med finansiering.

– Det finns en hel del stöd, men föräldrar med kognitiv funktionsnedsättning kan inte alltid ta informationen till sig, säger projektledare Iren Ahlund. Föräldrarna saknar anpassat stöd, de kan till exempel behöva individuellt stöd i hemmet. LSS-lagen säger ingenting om föräldrastödet och det verkar

inte heller finnas något intresse från lagstiftarnas sida att införa det. Dessutom är föräldrarna inte pigga på att be om hjälp för de är rädda för att barnen ska bli omhändertagna.

Hemterapeuterna ska ge hjälp i hemmet. Ahlund har konstaterat att det ibland känns som om formen är viktigare än det verkliga behovet. Hon anser att man borde satsa på den hjälp som mest behövs. Kanske barnen i familjen behöver läxhjälp och ibland kan det vara mera nytta med hemtjänst. Ahlund efterlyser mera flexibilitet när det gäller hjälpen. Familjer har träffats i grupp och arbetat bland annat med rollspel.

– Rollspel passar bra när man inte kan förklara situationen och är ett roligt sätt att bearbeta svåra frågor, intygar Ahlund.

Barnens syn viktig

Hur ser barn på sina föräldrar med funktionsnedsättning? Den frågan behandlades under ett helt veckoslut i en grupp med nio föräldrar; fyra pappor och fem mammor samt sju barn i åldern

6 – 11 år. Med under helgen var också två familjeterapeuter som arbetat med föräldrarna och barnen i grupp tidigare. Tillsammans såg man filmen Ninjakoll, som förklarar vad utvecklingsstörning är för ungdomar med lindrig utvecklingsstörning. Ahlund anser att barnen kan tala för sig själva.

– Det var spännande att se hur barnen tittade intensivt. Men de sade ingenting!

Föräldrarna fick skriva frågor till barnen. Med terapeuterna hade man ingående diskussioner. Barnen kände nämligen en viss oro för att själva få en diagnos och frågan blev vid vilken tidpunkt föräldrarna fått sin.

Därför behöver barnen hjälp med läxorna för att hänga med i skolarbetet, förtydligar Ahlund. De tror annars att minsta svårighet eller misslyckande i skolan ska ge upphov till att de också får diagnosen utvecklingsstörning.

Barnen var bland annat arga på sina föräldrar för att de glömer så mycket som de lovat. Föräldrarna behöver hjälp med att strukturera sina göranden och barnen kan hjälpa till med

NINJAKOLL är ett läromedel om utvecklingsstörning och riktar sig till ungdomar som har utvecklingsstörning och alla andra som vill få en insikt i hur det är att ha detta funktionshinder. Filmen har ett fräscht grepp där ungdomarna själva har huvudrollen. Tommy blev flyttat till särskola och fick utveckla sitt stora intresse musik. Han skriver låtar som handlar om orättvisor och har via dem blivit lugn och trygg i sig själv. Speciellt intressant var delen om den unga flickan som uppsökte flera yrkespersoner; läkare, psykolog, lärare med flera för att få mera upplysningar om sitt funktionshinder. Förutom filmen finns en handledning för lärare. Den ger förslag på kompletterande information, litteratur och materialtips, diskussionsunderlag, exempel på tydliggörande och värderingsövningar.

NINJAKOLL 2 – livet efter skolan, är för ungdomar med lindrig utvecklingsstörning eller andra intellektuella funktionsnedsättningar som vill förbereda sig för livet efter gymnasieskolan. Materialet består av två filmer som riktar sig direkt till ungdomarna och en lärarhandledning. Ninjakoll 2 är resultatet av ett projekt som har bedrivits vid FUBs forskningsstiftelse ala i samarbete med Riksförbundet FUB och medel från Allmänna Arvsfonden. Specialpedagogiska skolmyndigheten har medverkat i produktionen.

att skriva ner olika saker. Barnen tog också upp frågan om föräldrarnas ilska då de upplever att föräldrarna tar ut sina jobbiga känslor på dem. Föräldrarna är ofta utan sociala nätverk och barn får ta del av frågor de inte ännu är mogna för. Här borde barnen få mera hjälp. Frågan om föräldrarna hade blivit mobbade kom också upp. En del svarade att de haft svårigheter, men att de hade blivit accepterade i särskolan. Konklusionen var att föräldrarna borde tala mera om positiva erfarenheter.

Egen pappahelg

I april 2013 hölls ett seminarium enbart för pappor med kognitiv funktionsnedsättning. Sexton pappor från hela Sverige deltog. Forskaren Jens Ineland, socialarbetaren Tage Sundin och FUBs förbundsjurist gav sitt stöd till papporna ur olika perspektiv. Med var också projektsvariga Iren Ahlund och projektarbetaren Therese Follin.

Många inom socialtjänsten har svårt att tala om kognitiva svårigheter, konstaterar Ahlund,

för man är rädd för att frågorna ska uppfattas som kränkande. En del kognitiva svårigheter upptäcks överhuvudtaget inte förrän personen blivit förälder.

Man behöver hjälp och man blir utredd. Fast flera pappor hade inte uppfattat socialarbetarens hembesök som en utredning. Därför måste socialtjänsten förbättra sitt bemötande av den här gruppen. Jens Ineland från Umeå universitet menar att normaliseringstanken genom-syrar alla verksamheter som har med funktionshindrade att göra. Det är bra att arbeta, det är bra att bo i egen lägenhet, det är bra att ha fritidssysselsättningar. Men så kommer man till föräldraskapet. Det är ju normalt att ha barn. Så varför känner en stor grupp av föräldrar med kognitiva funktionsnedsättningar att socialsekreterarna tycker att de inte ska ha barn?

Frågan väckte livlig diskussion bland papporna, som tyckte att socialtjänsten inte ser till deras bästa utan har någon lag eller regel att luta sig emot och som sätter käppar i hjulet. Alla har inte negativa erfarenheter. En pappa berättar om sin första kontakt med socialsekreteraren. Först tänkte jag: ”vad gör hon här? Ska hon bevaka oss?” Men hon stöttade oss i föräldraskapet och hon stöttar oss att ta hand om barnen. En besviken pappa ville veta när hans omhändertagna tvååring kunde få bestämma själv om flyttning och fick svaret.

Nej, ditt barn ska bo i familjehem tills han fyller aderton. Era funktionsnedsättningar är livslånga och inget kommer att förändras, därför behöver vi inte ompröva våra beslut.

En annan pappa har ingen funktionsnedsättning, men ingen har brytt sig om honom när barnet blev omhändertaget. Mamman har Aspergers syndrom och utreds för borderline och har toppar och dalar i humöret. Pappans omsorgsförmåga har inte blivit utredd fast han gärna skulle ta hand om sin son, om han fick chansen.

Alla deltagare har fått socialtjänstlagen i lättläst form

Nätverksmöten lyftes fram som en bra lösning vid samtal där allt låst sig, anser flera av papporna. Alla konstaterar att henterapeuter är det bästa om finns. Flera har ansökt, men fått beskedet att deras kommun tyvärr inte erbjuder den servicen. Det nationella projektet, vars mål var att nå föräldrarna och höra deras åsikter om stödet och vad de själva önskar, avslutas under hösten med tre regionala konferenser. Syftet är att man bättre ska kunna stöda föräldrarna i intressepolitiska frågor. Arbetet med en onformationsfilm kring dessa frågor håller på att slutföras på FUB/ala och likaså en handbok om råd och stöd hur man kan arbeta tillsammans med föräldrarna för att göra det så bra som möjligt för alla parter. ■

Noterat

Hitta din identitet, styrka och kraft med SAMS i Tammerfors

SAMS erbjuder aktörer inom tredje sektorn på mycket program den här hösten. I oktober är det dags för seminariet Identitet, styrka och kraft som ordnas i Tammerfors den 23-24 oktober. I programmet står många inspirerande föreläsare som bland andra Amu Urhonen, ordförande för Tröskeln rf och författare Mikael Andersson från Sverige. Mikael Andersson är en inspiratör, föreläsare och författare. Han föddes som armlös och benlös i mitten av

sextioalet. Andersson har förundrat många, hur kan en person utan ben och armar komma så långt i livet? I sina föredrag berättar han bland annat om sitt eget sätt att ta sig an problem och övervinna begränsningar. Andersson menar att det här gäller alla, inte bara personer med funktionshinder. I Tammerfors får du höra Mikael Anderssons historia, kom med och bli inspirerad! Se händelsekalendern för fler evenemang som SAMS är med och ordnar under hösten. ■

Nyheter

Text och bild: Carina Frondén

FDUV:s it-läger var en succé!

Årets it-läger ordnades på Lehmira i Salo den 1 till 6 juli. Lägre var en uppföljare på det första it-läget som ordnades sommaren 2012. Även i år var läget en succé.

Morgongruppen prövar att söka efter rutter och adresser.

Årets nyhet var att lägerdeltagarna fick skapa egna blogginslag på den nystartade fduv-bloggen. I blogginsläggen berättar de om sig själva, om vad de tycker om och de skriver om olika saker de gjorde på läget. Maria, som inte hade använt dator tidigare, berättar så här:

– Jag har lärt mig att sätta på datorn. Jag har också lärt mig att skriva på bloggen och lägga upp bilder på bloggen.

Förutom grundläggande kunskaper om datoranvändning lärde sig deltagarna mycket om internet och hur man kan använda den.

– Vi övade oss i att söka information, kartor, rutter, bilder och filmer på internet. Deltagarna fick också möjlighet att bekanta sig med pekplattor, appar och styrsätt, skapa e-postkonto och lägga upp bilder de själva skapat på bloggen, berättar Carina Frondén, som drar projektet Lättläst it på FDUV.

Jag har lärt mig...

Deltagarna lärde sig också om risker på internet och vad man ska göra om man råkar ut för något obehagligt på webben. Dessutom fick de veta vad netikett, eller nätetikett, är.

– Jag har lärt mig om virus och att akta sig att betala på nätet. Massor med info inne här i huvudet nu. Carina ger jättemycket bra information, svarar Toni spontant på frågan om vad han har lärt sig på läget.

– Om någon är elak på Facebook ska man berätta genast till exempel för föräldrarna, berättar Alexandra på bloggen.

Lättläst it

Läget ordnades inom ramen för projektet Lättläst it enligt Tikas som pågår 2011-2013. Projektet ska öka möjligheterna för personer med stora inlärningssvårigheter att använda datorer och internet och öka den digitala delaktigheten i samhället. Inom projektet skapar och översätter vi läromedel och lättlästa

böcker om hur man använder IKT, alltså informations- och kommunikationsteknik, till exempel datorer och internet. Om du vill läsa mera om läget och deltagarnas blogginslag och se deltagarnas bilder från läget kan du gå in på fduvbloggen.com.

It-lägets 10 deltagare var en brokig blandning av både manliga och kvinnliga, nybörjare och vana datoranvändare, från såväl Österbotten som södra Finland. I undervisningen ur läromedelsserien Lättläst it, 10 goda råd om internet, Lättläst om internet och Lättläst it lärarhandbok (Petri Ilmonen, Carina Frondén) samt material ur kommande publikationer inom läromedelsserien, Lättläst om e-post och Lättläst it utvärderingsblanketter. Mera information om projektet och materialet finns på projektets webbsida, www.larum.fi/lattlast_it eller på www.facebook.com/lattlastit. Materialet finns till salu i Lärum. ■

Vi lär oss använda karttjänster på internet.

Reportage

Text&bild: Daniela Andersson

Mai Manniche är superkvinna bakom JEWLSCPH.

Smycken med mening

Bakom all design finns en mening. Javisst, men få designers satsar helhjärtat på att hjälpa kvinnor med dödliga hjärtsjukdomar, skänka pengar till skyddshem för utsatta kvinnor och barn samt försöka öka toleransen religioner emellan. Smyckedesignern Mai Manniche från JEWLSCPH gör allt detta.

S om vanligt då jag besöker modemässor letar jag efter alternativa grejer, en designer med ett socialt samvete. Det lilla extra som värmer hjärtat. Köpenhamns modevecka är som vanligt helt galet dejlig och jag bläddrar i den ena lockande inbjudningen efter den andra. Men jag hejdar mig vid lanseringen av Powersmycket. Vad är detta? En ung vacker kvinna som designar smycket POWER-smycket tillsammans med den danska hjärtorganisationen och där intäkterna går till hjärtforskningen. Jag e-postar designern **Mai Manniche** direkt och får nästan omedelbart svar av henne personligen. Det visar sig att hon inte bara är guldsmed utan har också en examen inom media. Hon vill hålla i alla trådar helst själv, därför sköter hon också sin kontakt till pressen själv samt skriver artiklar om smycken och gör även tv-jobb.

– Mina föräldrar är båda läkare. Pappa är överläkare och hjärtkirurg, mamma är barnläkare. Ända sedan barns ben har jag fått lära mig att vara hälsosam och hålla mig frisk.

Välgörenhetsaspekten är inget simpelt medietrick för 29-åriga Mai.

– Samarbetet med hjärtföreningen betyder mycket för mig. Den här saken genomsyrar hela mig, man måste ha en ärlig, riktig känsla i magen. Som ung kvinna vill jag vara en förebild för andra unga. Både genom att leva hälsosamt och genom att ha ett samvete.

Varje dag dör nitton kvinnor i Danmark av en hjärtsjukdom. Trots detta är endast 30 procent av forskningen baserad på kvinnors hjärtan. Något måste göras, tänkte Mai. Powersmycket lanserades redan 2009 och då tillsammans med den kända danska sångerskan Aura Dione, som också är en stark kvinnlig förebild. Alla intäkter går direkt till hjärtforskningen. Varje år görs ett nytt smycke och i år är halssmycket och örhängena av guld, rubiner och diamanter.

Powersmycket är designat i samarbete med Danish Heart Association, Hjärtföreningen.

”Vilken fin liten hobby du har”

Mais mamma **Vibeke Manniche** är inte bara barnläkare utan också en känd kvinnosakskvinna, språkrör och förebild i Danmark. Hon har jobbat mycket för en liten organisation som ligger bakom Dannerhuset, ett skyddshem för barn och kvinnor som råkat illa ut. JEWLSCPH stöder givetvis också Dannerhuset.

– Det är en oerhört viktig sak. De här barnen är märkta för livet, säger Mai. Jämförbarhet är viktigt för Mai. Som ung vacker kvinna får hon stå ut med allt för många fördomar. Hon sitter i styrelsen för danska guldsmedsorganisationen tillsammans med en hel del ”gubbar”.

– Då jag började som smyckedesigner var det många män som klappade mig på huvudet och sa att ”vilken fin liten hobby du har”, så skulle de aldrig ha sagt åt en man, säger Mai med blixtrade ögon.

– Och då jag åkte till Indien väntade de sig en gammal man...., säger hon med ett litet skratt.

Tack vare sina starka stöttande föräldrar orkar Mai kämpa mot

fördomar och satsa helhjärtat på det hon älskar och tror på.

– Jag kan inte leva utan deras stöd, det betyder allt för mig. Mitt företag är ett riktigt familjeföretag då också min bror David är heltidsanställd, han sköter bland annat alla juridiska frågor.

Inget religiöst ramaskri

JEWLSCPH är mer än vackra smycken. Det första ”samvets-smycket” Mai designade var toleranshalsbandet. I halsbandet dinglar alla tre religiösa symboler, korset, Davidsstjärnan och mänskäran.

– Jag var ganska ung då jag gjorde toleranssmycket. Kanske jag också var naiv och trodde att alla skulle förstå idén. Det är ett bra budskap men ett tag var jag lite orolig för att det skulle bli ett ramaskri bland olika religiösa grupper. Men det handlar ju både om respekt och att inte respektera. Jag vill ju visa att man ska respektera allas tro. Men att jag inte respekterar att man inom en del religioner förtrycker kvinnor.

Smycket ledde till debatt men hon besparade från kalabalik.

– Jag fick faktiskt ingen dålig kritik alls personligen fast jag vet att det pågick debatter i de religiösa kulisserna.

Modemedvetna lilla Agnes i välgörenhetsbody. Intäkterna går till organisationen CRAN som hjälper utsatta barn i Colombia.

Danska prinsessan Mary öppnade Copenhagen International Fashion Fair i augusti.

Text&bild: Daniela Andersson

Fashion is for idiots, like us

Danska modeveckan i Köpenhamn i början av augusti har blivit en tradition för mig. De två senaste gångerna har också min kära syster varit med och det har blivit en fantastisk systerresa späckad med modevisningar, glammiga cocktailpartyn och möten med intressanta personer allt med den underbara staden Köpenhamn som bakgrund.

Men den danska modeveckan handlar inte bara om champagnepartyn. Jag tycker att Danish Fashion Week skiljer sig markant från övriga modeveckor i världen för att den är mer jordnära och har ett samvete. Danska designers verkar tänka mer på etik och moral än på andra håll i världen. Varje år hittar jag en stor skara brands som skänker en del av intäkterna till olika former av välgörenhet, som jobbar med ekologiska material och som ser till att deras produktion är ”rättvis” så att arbetarna i fattiga länder får rätt lön och arbetar under drägliga förhållanden. Det handlar inte bara om vanlig välgörenhet heller utan cancerforskning, hjärtforskning, skyddshem för kvinnor och barn och handikappstöd. På ingen annan modemässa har

jag stött på detta tänkande i så här hög grad. Det danska sociala samvetet måste vara unikt. Och den innovativa supersmarta smyckedesignern Mai Manniche, se intervjun här intill, har speciellt dragit detta till sin spets. Jag tycker detta är unikt! Jag vet ingen finländsk designer som arbetar utifrån detta perspektiv.

Jag hade också turen att stöta på cykeldesignern **Lorenzo Martone**. Namnet säger säkert ingenting men så fort jag nämner att han är den superkända designern Marc Jacobs ex-man så förstär ni storheten. Lorenzo designar modecyklar, det är inga vanliga helkaman det är frågan om utan cyklar för trendnissar och andra som gillar att trampa omkring på fina detaljer. Lorenzo ska under hösten starta ett samarbete med en välgörenhetsorganisation som ser till att en flickskola för mindre bemedlade i New York fungerar.

I år minglade vi också med folkets favorit, den danska modeintresserade prinsessan **Mary** på en pressbrunch som samtidigt var öppningen av Copenhagen International Fashion Fair. Vi träffade också personligen dokumentärskaparen **Jesper Jargil**, blomsterkungen **Tage Andersen** och designern **Maikel Tawdros** tack vare mina underbara Köpenhamnsvänner. Det blev en riktig oförglömlig inspirationsresa för oss systrar.

Fashion is for idiots, right mom?

Det roligaste modeminnet vi har med oss hem är nog t-shirts med texten ”Fashion is for idiots, like

us” och en babybody åt min lilla Agnes med texten ”Fashion is for idiots, right mom?”. Redan för två år sedan stötte vi på dessa plagg med de geniala trycken men då var butikerna stängda. Så glädjen var desto större i år då vi gick förbi stället och samma t-shirts hängde i fönstret även denna modevecka. Företaget bakom är inte alls ett klädhus utan prisbelönade marknadsföringsbyrå Reputation. Creative director **Carsten Loland** berättar att för några år sedan hade hans anställda frågat honom att ”visst ska vi väl vara med på modeveckan på något sätt?”. Carsten var urlerd på tjetet om modeveckan och gormade någonting i stil med ”ja, vi sätter en skylt i fönstret med texten fuck fashion”. Och så blev det t-shirts. Intäkterna från försäljningen av babybodyna och barn t-shirts går till den colombianska organisationen La Fundación Centro para el Reintegro y Atención del Niño

– CRAN. Det är en non-profit organisation för utsatta, övergivna barn under sju år i Colombia. Carsten Loland har adopterat två syskon via CRAN.

– CRAN hjälper med nationell och internationell adoption samt assisterar lokala familjer i nöd. Det är en liten familjeorganisation som når fram till de nödställda och som verkligen gör nytta för många liv. Hittills har vi sänt ungefär 35 000 danska kronor till CRAN. Men i år blev intäkterna tyvärr inte så stora eftersom vi försöker bredda verksamheten så vi når ut till fler, vi har bland annat öppnat en webbshop.

Fashion is for good idiots, eller hur! ■

>>

Mai Manniche har också designat ett fredssmycke. Företaget grundade hon år 2005 och hade målet klart redan från början. Alla kvinnor ska hitta något i hennes kollektioner. Filosofin är att kunna uttrycka sig genom smycken. Företaget har gjort succé och säljs på otaliga ställen i Danmark. JEWLSCPH har inte ännu nått finländska affärsdiskar men webbshopen är alltid öppen.

Superlansering

Och hur gick det med lanseringen av årets POWER-smycke? Luften var fylld av fräscha parfymer, det var högklackat, snygga fodral, långa ögonfransar, bubblika drinkar och cupcakes så långt ögat kunde nå. Riktigt en äkta succé och säljs på otaliga ställen i Danmark. JEWLSCPH har inte ännu nått finländska affärsdiskar men webbshopen är alltid öppen.

Mais föräldrar. En hel drös med pressfotografer och paparazzin fotograferade varje vacker person som anlände till partyt som hölls under vita parasoll i hjärtat av Designköpenhamn. Och alla var vackra och upklädda som bara danskarna kan vara. Och vad är ett bättre sätt att lyfta fram en god hjärtesak än att göra det till hundra procent. ■

Noterat

FSKC:s projekt DelSam II tar fart

I juni startade fortsättningen på projektet Delsam I (Delaktighet i samhället). Projektet strävar till att höra ungas åsikter om sysselsättande service och att förmedla informationen vidare till projektkommunerna. Projektresurser används även för att utveckla service tillsammans med unga och anställda på basen av DelSam I resultat.

I många kommuner innebär förverkligandet av den nya ungdomsgarantin (2013) nya utmaningar. Genom projektet stävar vi till att öka utbytet mellan ungdomar, ungdomsverkstäder och kommuner.

Ann Backman är ansvarig för projektet Delsam II i Österbotten. Hon är utlokaliserad från FSKC och har fått ett arbetsrum på Korsholms kommun. Fokus i Österbotten ligger på att skapa kontakt till kommuner och ungdomsverkstäder samt att därigenom få kontakt med unga utan arbete eller studieplats. **Raija Koskinen** är Anns kollega i Nyland. Hennes arbetsrum är i FSKC:s kansli på Gökgrändens i Helsingfors. Under sommaren har de bekantat sig med resultat av pilotprojektet DelSam I och annat material. En del möten med de centrala samarbetsparterna har redan varit aktuella trots semestertider. På basis av allt detta har sedan skissats preliminära planer för DelSam II. Under projekttiden kommer Ann och Raija även att engagera studerande från yrkeshögskolor och universitet. Projektmaterial kommer att kunna användas i studerandes examensarbeten och avhandlingar. Ann och Raija ser fram emot en aktiv höst, i dialog och samarbete med ungdomar och praktiker på ungdomsverkstäder och kommuner.

Välkomna med!

Nyland: Raija Koskinen, raija.koskinen@fskc.fi, tfn +358 40 522 04 89

Österbotten: Ann Backman, ann.backman@fskc.fi, tfn +358 40 522 01 33

Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området – FSKC/ Mathilda Wrde-institutet

Noterat

Ilse Julkunen utnämnd till den permanenta professuren i praktikforskning

Docent, **PD Ilse Julkunen** har valts till den permanenta professuren i praktikforskning (svenskspåkig) vid Helsingfors universitet. Ilse Julkunen kommer att installeras 4.12.2013.

Händelsekalendern 2013

September

7.9. FN:s läskunnighetsdag. Stort jippo på Narinken i Helsingfors kl. 10 – 17. LL-Center deltar med information på svenska om lättläst material och läsombud. www.papunet.net/selkokeskus/oikeuslukea.

7–8.9. Familjeveckoslut för familjer med barn och ungdomar med funktionshinder. Suvituuuli i Åbo. Arr: FDUV. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

10.9. Föräldranätverk i Raseborg på Seniors i Ekenäs kl. 18.30–20.30. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

12.9 Tid att tala – tid att tala. FDUV:s Etiskt forum ordnar en diskussionskväll kring tystnadsplikten kl. 18–21 i Vegahuset i Helsingfors. Info: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

12-20.9. Rehabiliteringskurs i Agia Marina, Kreta. För personer med psykisk ohälsa, som känner sig otrygga att resa ensamma. Arr: Psykosociala förbundet r.f med stöd av RAY. För mera info www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517. Kursavgift: 350€, inkl. halvpension, logi och resor.

14-15.8. Sosiaali- ja terveysturvan päivät i Seinäjoki. www.soste.fi.

16-21.9. Må bra dagar för dig som är 40+. Härmä badhotell i Österbotten. Arr: FDUV & Svenska semesterförbundet i Finland. Anmälan senast 1.8. Info: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

16.9. Anhörigträff på Stjärnhem i Esbo. Diskussions- och nätverks- träff för anhöriga till hyresgäster på Stjärnhem kl. 17. Arr: FDUV/Skräddarsydd boendeservice. Info: Annette Tallberg, 040 674 7247, annette.tallberg@fduv.fi, www.fduv.fi

16.9. Om iPad och appar, kl. 18–20.30 i Jakobstad. Lärums pedagogiska handledare Ulla Stina Åman berättar om att få nytta och nöje av iPaden samt om appar speciellt för barn och vuxna med särskilda behov. Arr: FDUV/Lärum. Info och anmälan: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

17.9. Föräldranätverk i Borgå på Café Ankaret kl. 18.30–20.30. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

19–22.9 Lär känna militärlivet. Läger för män och kvinnor, Nylands brigad, Ekenäs. Arr: Försvarsutbildningsförbundet i samarbete med FDUV. www.fduv.fi

9-13.9, 18-22.11. och 27-31.1.2014. Tredelad rehabiliteringskurs för 16-30 åringar med psykiska störningar. Härmä kunto-keskus, Yli Härmä. Arr: Psykosociala förbundet r.f med stöd av FPA. Info: www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517

24-25.9. Psykisk första hjälp
1. Utveckla ditt psykiska välbefinnande och klara livets motgångar. I samarbete med Suomen Mielenterveysseura. Böle, 9–16. Info: Johanna Cresswell-Smith, 050-590 3436. www.fspc.fi

24.9 Föräldranätverk i Pargas kl. 18–20. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

29-30.8. Nordisk familjerådslagskonferens i Helsingfors. Tema: Demokrati, delaktighet och dialog. Plats: Hotell Arthur. Info: Bettina von Kraemer, bettina.von.kraemer@hel.fi, tfn 0503427874. www.hel.fi/hki/Oiva/fi/family+group+conference/pa+svenska

Oktober

SOS Aktuellt nr 4. Deadline den 8 oktober, tidningen utkommer vecka 42.

1.10. Öppen föreläsning om läsombud och högläsning i Kimito på Kimitoöns vuxeninstitut (Villa Lande) kl. 18. Föreläsare: Johanna von Rutenberg, ledare för LL-Centers läsombudsprojekt. Anmälan senast 24.9 till vuxeninstitutet.

1-2.10. Konferensen Mångprofessionell social- och hälsovård II vid Yrkeshögskolan Novia, Åbo. Tema: Resursförstärkande barndom och Resursförstärkande möten i arbetslivet. www.novia.fi/konferens-social-och-halsovard/ Arr: Avdelningen för vård och det sociala området vid YH Novia i Åbo. Mera info. eva.juslin@novia.fi 044-7623370.

2.10. Föräldranätverksträff i Sydösterbotten med juridiskt ombud Ulrika Krook i Närpes kl. 18–20.30. Arr: FDUV/ Styrka genom nätverk. Info: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

3.10. Öppen föreläsning om läsombud och högläsning på Helsingfors Arbis kl. 18.05. Föreläsare: Johanna von Rutenberg, ledare för LL-Centers läsombudsprojekt. Arr: FDUV/LL-Center & Helsingfors Arbis. Ingen förhandsanmälan behövs.

2.10. Internationella CP-dagen, World Cerebral Palsy Day. www.cp-liitto.fi och www.worldcpday.org. Den nationella CP-veckan i Finland firas den 21-27.10. www.cp-liitto.fi

3.10. Tid att tala – tid att tala. Etiskt forums diskussionskväll om tystnadsplikten kl. 18–21 i Vasa. Info: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

4–6.10. Rekreationsdagar för föräldrar till barn med särskilda behov på Sjömansro i Lappvik. Arr: FDUV & Folkhälsans förbund. Info och anmälan: Elina Sagne-Ollikainen, (09) 434 236 15, elina@fduv.fi, www.fduv.fi

4–6.10. Barn- och syskonveckoslut på Sjömansro i Lappvik. Arr: FDUV & Folkhälsans förbund. Info: Jon Jakobsson, 040 865 38 88, jakobsson@fduv.fi, www.fduv.fi

7.10. Årets närstående seminarium kl. 9-14.30 vid Seniorpunkten, Korsholm. Arr: Svenska Österbottens anhörigförening, Omaisiet mielenterveystyön tukena Vaasanseutu – Anhörigas stöd för mentalvården i Vasanejden, Väliittäjäprojektet i K2 och K5 och Psykosociala förbundet.

8.10 Föräldranätverk i Åboland på Folkhälsanhuset i Pargas kl. 18–20. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

8.10 Föräldranätverk i Raseborg i Gardbergs hus i Karis kl. 18.30–20.30. Arr: FDUV/Styrka genom nätverk. Info och anmälan: Marita Mäenpää, (09) 434 236 13, marita.maenpaa@fduv.fi, www.fduv.fi

8.10. Är er förening tillgänglig för alla? Plats: Luckan. Arr: SAMS och Luckan.

9.-10.10. Valtakunnalliset Päihde- ja mielenterveyspäivät i Helsingfors. www.soste.fi

11.10. Grundkurs i att skriva lättläst på Helsingfors Arbis kl. 13.-15.30. Kursen fortsätter den 1 november. Hemuppgift ingår. Lärare: Solveig Arle.

14.10. Om iPad och appar, kl. 18.-20.30 i Vasa på FDUV:s kansli. Nytt och nöje av iPaden för barn och vuxna med särskilda behov. Arr: FDUV/Lärum. Info och anmälan: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

17-20.10. Rehabiliteringskurs för anhöriga till personer med psykisk ohälsa. Kaisankoti, Esbo. Ansökan senast 18.9. Arr: Psykosociala förbundet rf, med stöd av RAY. Info www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi 06-7232517.

18-19.10. Nordiskt seminarium och Psykosociala förbundets höstmöte på Åland. Arr: Psykosociala förbundet och Nordiska föreningen för social och mental hälsa (NFSMH). Bindande anmälningar senast 16.9. www.fspc.fi

19–20.10 Familjehelg med temat Tecken som stöd ordnas i Karlebytrakten för familjer som har barn med särskilda behov. Arr: FDUV. Info och anmälan senast 3.10: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

21-24.10. Rehabiliteringskurs; att lära sig leva med bipolär sjukdom. Pensionat Aron, Pargas. För personer i/på väg till arbetslivet. Få kunskap i att öka förmågan att hantera vardagen. Kamratstöd. Ansökan senast 23.9. Arr: Psykosociala förbundet rf. med stöd av RAY. Kursen är avgiftsfri, inkl. kost, logi och resor. Info www.fspc.fi eller ann-charlott.rastas@fspc.fi, 06-7232517.

23-24.10. SAMS årliga organisationsseminarium för sociala sektorn i Tammerfors på Hotel Scandic.

24.10. Samtal om läsombud på Helsingfors bokmässa. Totti-scenen kl. 13.30. Johanna von Rutenberg, ledare för projektet Läsombud-Lukutuki, och läsombudet Christina Grönroos samtalar om läsombud. Arr: FDUV/LL-Center. Info: Solveig Arle, 0400 98 18 68, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

26.10. Hur vill jag bo? Workshop kring boende för personer med utvecklingsstörning, stödpersoner, syskon och anhöriga kl. 13-17 i Vegahuset i Helsingfors. Arr: FDUV/Skräddarsydd boendeservice. Anmälan: Annette Tallberg, 040 674 7247, annette.tallberg@fduv.fi, www.fduv.fi

26.10. Höstens traditionella dansgala ordnas på Norrvalla i Vörå kl. 17.30–21.30. Music Friends spelar. Inträde 10 euro. Vänskapskortet gäller. Arr: FDUV/DUV i Vasanejden. Info: Tina Holms, 040 567 92 57, tina.holms@fduv.fi, www.fduv.fi

27.10 Samtal om att skriva lättläst på Helsingfors bokmässa. Edith Södergran-scenen kl. 16.30. De finlandssvenska LL-författarna Birgitta Boucht och Sabira Ståhlberg samt LL-redaktören Solveig Arle samtalar om hur man skriver en lättläst bok. Arr: FDUV/LL-Center. Info: Solveig Arle, 0400 98 18 68, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

28-29.10. Arbete och utbildning självklart! Aktivera resurser i Svenskfinland, Tammerfors. www.vates.fi

29.10. Föreläsning om arv och testamente. Jakobstad. Arr: FDUV. Info och anmälan: Annika Martin, 050 302 78 88, annika.martin@fduv.fi, www.fduv.fi

November

SOS Aktuellt nr 5. Deadline den 26 november, tidningen utkommer vecka 49.

1.11 Grundkurs i att skriva lättläst svenska, del II, Helsingfors Arbis kl. 13.00–15.30. Arr: FDUV & Helsingfors Arbis. Anmälan via Arbis webbsida. Info: Solveig Arle, (09) 43 42 36 27, solveig.arle@fduv.fi, www.ll-center.fi

14.11. PA- och handikappolitiska dagen på Kommunförbundet i Helsingfors. Arr: bl.a. SAMS, VANE, Assistentti.info, FDUV, Handikappförbundet och Kommunförbundet.

Vill du lägga in material på händelsekalendern? Kontakta Daniela Andersson, daniela.andersson@kolumbus.fi, GSM 044 5554388.

SOS Aktuellt nr 4 utkommer vecka 42. Deadline för material är den 8 oktober.